

Sababa fi Furmaata waliin Oduu warraa Duubatti Deebiâ€™anii-kutaa 11

Description

Kutaalee darban keessatti sababoota Islaama erga qabatanii booda duubatti akka deebiâ€™an nama taasisan ilaalle jirra. Harâ€™as itti fufuun kutaa itti aanu ni ilaalla.

12-Wareegama kafaluu dhiisu

Namni Rabbiif jedhee wanta tokko dhiisee wanta san caalu bakka buusaaf. Kunoo asitti nama Islaama qabatee ergasii kanaaf gatii kafaluu ykn amanti isaa tiikfachuu fi Islaama isaa gargaaruuf wanta barbaadu garii wareegu hin barbaannetu jira.

Dhugumatti Islaamaa qabachuuf jedhanii wareegamni wanta baayâ€™ee barbaachisaa taâ€™ee fi hafuu hin qabneedha. Dirqamni nama Islaama qabate irra jiruu, hanga fedhe qaali haa taâ€™u Islaama qabachuu isaatiif gatii kafaluu kamiittu dhimmamu hin qabu. Kunoo Suheyb (radiyallahu anhu) Ergamaa Rabbii (SAW) qunnamuuf akka karaa isaaf balâ€™isan Qureeshotaaf qabeenya isaa kenna. Jazaan (mindaan) isaa Rabbiin yaadannoo isaa addunyaa keessatti olkaasu fi Qurâ€™aana hanga Guyyaa Qiyaamaatti qaraâ€™amu buusudha:

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ

رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ ٢٠٧

â€œNamoota keessa jaalala Rabbii barbaaduun nama nafsee isaa gurgurutu jira. Rabbiin gabrootaaf mararfataadha.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:207

Muslimni meeshaan Rabbii garmalee wuddii akka taate beeku qaba. â€œDhagayaa! Dhugumatti, meeshaan Rabbii qaalidha, dhagayaa meeshaan Rabbii Jannata.â€•

Asitti gaafataan akkana jechuun gaafata: â€œIslaama qabachuu kootiif gatiin ani kafaluu maalidhaa?â€• Anis akkana jedha: â€œHiriyyoota babbadoo irraa fagaachudha.â€•

Kunoo asitti nama hirriyyoota waliin taaâ€™utti booharutu jira. Garuu hiriyyaan inni waliin taaâ€™u kuni kheyri irratti isa hin gargaaru, itti hin kakaasus. Kanaafu, isa waliin taaâ€™u irraa faaydan abdatamu hin jiru.

Kunoo wareegamni nama akkanaa dhiisuuf dhufa. Isa dhiisuuf hin gaddin. Sababni isaas, hiriyyaa badaa kanarraa addaan bahuu caalaa amanti dhiisuun garmalee hamaadha. Hiriyyoonni babbadoon kee sii fi amantii keetitti ni qoosu, si jallisu. Wanta namni Rabbiin haala armaan gadiin dubbate itti kufetti atis itti hin kufin:

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَلِيَّتَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾ ﴿٢٧﴾ يَوَيْلَتَى لِيَتَنِي لَمْ أَخَذْ فَلَانًا خَلِيلًا ﴿٢٨﴾ لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا ﴿٢٩﴾

â€œGuyyaa zaalimni â€œYaa hawwii koo! Osoo Ergamaa wajjiin karaa sirrii qabadhee maal qabaaâ€• jedhee [gaabbidhaan] harka isaa lamaan ciniinu [yaadadhaa]. Yaa badii kiyya! Odoo ebaluun jaalalle onnee taasifachuu baadhee maal qabaa! Dhugumatti Gorsî (Qurâ€™aanni) erga natti dhufee booda irraa na jallisee jira; sheyxaannis yeroo rakkoo gargaarsa malee kan nama dhiisu taâ€™eera.â€• Suurat al-Furqaan (25):27-29

Tafsiira isaa â€˘Zaadul Masiirâ€™ jedhu keessatti Ibn Jawziin sababoota aayatonna kunniin itti buâ€™an ni dubbata. Isaan keessaa:

Uqbah ibn Abi Muâ€™iix hiriyyaa Umayyah ibn Khalaf ture. Uqbaan ni sallame (Islaama keessa seene). Ergasii Umayyan ni jedhe: Yoo Muhammadin hordofte fuulli kiyya fuula keetirraa haraama. Uqbaanis Umayyah gammachiisuuf Nabiiyi hordofuu irraa of qusatee Islaama irraa duubatti deebiâ€™e. Ergasii aayan armaan olii buute.

Dhimmi aayan tuni itti buute kamillee haa taâ€™uu, nama jaalala Rabbii caalaa hiriyyaa isaa filatee hundaaf taati. Muâ€™minni haqaa fedhii nafsee isaatii fi namoota jaallatu caalaa jaalala Rabbiitiif dursa kenna. Hiriyyoonni babbadoon miidhaa guddaa namarraan gahu. Guyyaa Qiyaamaa hiriyyoota isaanii irraa qulqullaaâ€™un wanta beekkamu fi ragaa bahamuudha. Inumaa Rabbiin isaan jidduutti diinummaa godha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ﴾ ﴿٦٧﴾

â€œGuyyaa san warra Rabbiin sodaatan malee jaalalewwan waliif diina.â€• Suuratu Az-Zukhruf 43:67

Dirqamni nama qaruute irra jiru, hiriyyoota babbadoo kanniin irraa fagaachu fi Islaama qabachuuf hiriyyummaa addaan kutuu, Guyyaa Qiyaamaa gahuumsa isaaniitii fi gaabbii isaaniitti dhagahamu beekudha. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Qurâ€™aana keessatti waaâ€™ee nama hiriyyaan isaa isa jallisuuf dhiyaate nuuf hima:

﴿قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾ يَقُولُ أَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾
 أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَأَنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُّطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾
 فَاطَّلَعَ فَرَءَاهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللَّهِ إِن كِدْتَ لَتُرْدِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَوْلَا
 نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾﴾

â€œIsaan keessaa dubbataan tokko ni jedha: â€˜Dhugumatti, ani [addunyaa keessatti] hiriyyaa qabaa ture.â€™ Akkana nan jechaa ture: â€˜Dhugumatti, ati namoota dhugoomsan irraayyi? Erga duunee biyyee fi lafee taanee booda kaafamnee ni mindeefamnaa?â€™ Innis [hiriyyoota isaa Jannata keessa jiraniin] ni jedha: â€˜Gadi ilaalu dandeessu.â€™ Innis gadi ilaalee walakkaa Jahannami keessatti isa arge. Ni jedhes, â€˜Rabbiin kakadhe! Na balleessitee oolte. Osoo tolli Gooftaa kiyyaa jiraachu baatee silaa anillee warra [Jahannam] keessa seenan irraa taâ€™aan ture.â€™ Suuratu As-Saffaat 37:51-57

Hiriyyaan kuni dhiibbaa hiriyyaa isaa jalatti kufee oole. Osoo rahmanni Rabbii jiraachu baate, isa balleesse oole. Hiriyyaan badaa akka isaa akka jallattu sirraa barbaada. Eenyullee akka isa caalu hin barbaadu. Ati karaa qajeelaa keessa deemuun isa gaddisiisa. Inni garuu karaa kana keessa hin deemu. Kanaafu, inni si waanya, karaa kanarraa si jallisuu fi dhoowwuuf ni carraaqa.

Dargaggoota keessaa tokko akkana naan jedhe: firri kiyya tokko hiriyyoota isaa biratti garmalee jibbamaa ture. Isatti qoosu, haala badaa isa waamu. Teessuma isaanii ni balleessa, qulqullinna jireenya isaanii ni booreessa. Ofirraa isa ariâ€™uuf waadaa isaaf ni seenu, garuu ni diigu. Walgeetti isaanii irraa fageessuuf wanta humni isaanii dandaâ€™e hunda ni hojjatu. Yommuu isaanii wal qunnamu dhiifama isa gaafatu. Ergasii namni tokko gara isaatti dhufuun gara karaa qajeelaatti isa waame. Inni carraa kanatti fayyadamuun Islaama ni qabate.

Hiriyyoonni isaa akkuma Islaama hordofuu isaa beekaniin, hariiroon isaan isa waliin qaban ni jijjirame. Isa zayyaruu (daawachuuf) gara isaatti deeman. Yoosu isa waamuu fi isaan waliin imala (diida) akka deemu ni affeeran. Inumaa isaan keessaa tokko taaâ€™umsii isaanii isa malee akka hin miâ€™oofne sobaan ni kakate. Inumaa isaan keessaa tokko akkana jedhe: yoo ebalu hin argamin ani hin argamu.â€• Sammuu isaa irratti dhiibbaa uuman. Innis jaalala sobaa kanatti ni boohare. Dhumarratti isaan waliin ni jallate. Yommuu jallachuun isaa dhugaa taâ€™uu mirkaneefatan, isa ofirraa ariâ€™uutti deebiâ€™an. Wanta duraan isatti hojjatan ni hojjatan.

Ani of gaafadha, yommuu inni Islaama qabatu hariiroon isa waliin qaban maaliif jijjirame? Deebiin kanaa: Inni isaan caaluu fi gara kheeyri kanatti isaan dursuu waan arganiif ni jibban. Seenaan akkanaa baayâ€™eedha. Dargaggeessi tokko akka natti himetti, hiriyyaan isaa tokko hiriyyoota qaba ture. Hiriyyoonni kunniin waan isa hin jaallanneef gara dorgommi isaan waliin akka deemu hin fedhan. Garuu yommuu inni Islaama hordofuu jalqabu, waaâ€™ee dorgommii isa yaadachiisan. Inumaa isaan keessaa

tokko konkolaataa adda taateen isaan deemee deebiâ€™uuf olkaâ€™e.

Hiriyyoonni hirriyyoota isaanii dhabuu hin barbaadan. Hiriyyoonni isaanii Islaama yoo hordofan, hiriyyoota kanniin akka dhaban ni beeku. Kanaafi, karaa Rabbii irraa isaan dhoowwuuf wanta dandaâ€™an hunda godhu. Gariin isaanii tooftaa miira hiriyyaa isaanii isaan irra fagaate ittiin tooâ€™atanitti fayyadamu. Akkana jedhu: Kuffaara taane sila? Sila nuti faasiqtootaa?â€• fi tooftaalee dargaggeessa ittiin dhamaasan birootti fayyadamu. Dhugumatti, hiriyyoota babbadoo waliin deemuun buâ€™aalee badaa fida. Isaan keessaa:

â€™Abbicha warra kheeyri waliin akka hin teenye taasisu

â€™Beekumsa barbaaduu fi kitaaba Rabbii haffazuu irraa nama dhoowwu

â€™Iimaanni akka hin daballe taasisu

â€™Salaata irraa duubatti hafuu, tarii guutumatti salaata dhiisu

â€™Kufaatiif nama saaxilu, kan akka sigaaraa xuuxuu, wanta araada nama qabsiisan hojjachu, hatuu fi kkf.

â€™Barnoota irraa duubatti hafuu

â€™Miâ€™aa ibaadaa dhabuu

â€™Qalbiin goguu fi iimaanni baduu

â€™Rizqii dhabuu

â€™Haadha abbaatti tola oolu dhiisu fi isaan miidhu

â€™Oollaa rakkisuu

â€™Wanta nama hin fayyanne keessatti yeroo fi qabeenya qisaasessu

â€™Daandii keessa raataâ€™uu

â€™Uumamni fi amalli baduu

â€™Muslimoota rakkisuuâ€™ fi kanneen biroo kan warra aqlii qaban beekan.

Date Created

February 24, 2021

Author

admin